

Prop. 129 L

(2015–2016)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i yrkestransportloven og lov om offentlige anskaffelser (forskrift om miljøkrav)

*Tilråding fra Samferdselsdepartementet 11. mai 2016,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Samferdselsdepartementet foreslår i denne proposisjonen endring i lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportloven). Det foreslås en ny § 11a som vil gi departementet hjemmel til å fastsette forskrift om energi- og miljøkrav ved kjøp av kjøretøy til veitransport. Den nye lovbestemmelsen vil åpne for at departementet i forskrift kan sette bestemte miljøkrav ved kjøp av kjøretøy for de transportører som har løyve etter yrkestransportloven og som skal oppfylle offentlig tjenesteplikt. Miljøkravet vil gjelde for kjøretøy som benyttes til levering av den offentlige tjenesten.

Departementet foreslår samtidig endring i lov 16. juli 1999, nr. 69¹ om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) som forvaltes av Nærings- og fiskedepartementet. Den nye lovbestemmelsen vil åpne for at departementet i forskrift kan sette bestemte miljøkrav til kjøretøy ved offentlige anskaffelser som omfattes anskaffelsesloven.

¹ Denne loven er foreslått endret, jf. Prop. 51 L (2015–2016) fra Nærings- og fiskeridepartementet som ble lagt frem 22. januar 2016. Nåværende lov vil bli opphevet samtidig som ny lov trer i kraft.

2 Bakgrunnen

2.1 Direktiv 2009/33/EF

Direktiv 2009/33/EF Om fremme av rene og energieffektive veigående motorvogner ble innlemmet i EØS avtalen 4. oktober 2013. Samtykkeproposisjon, Prop. 49 S (2013–2014), ble lagt frem 20. mars og behandlet i Stortinget 6. mai 2014.

Direktivet foreslås implementert i norsk rett ved ny forskrift som hjemles både i lov 16. juli 1999 nr. 69 anskaffelsesloven (jf. fotnote) og i lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportloven). Bakgrunnen for lovendringene er å sikre nødvendige hjemmelsbestemmelser for den nye forskriften om energi- og miljøkrav ved inngåelse av kontrakt om kjøp av kjøretøy til veitransport.

2.2 Innholdet i direktivet

Kravet i direktiv 2009/33/EF er at det ved kjøp av kjøretøy skal stilles krav til energi- og miljøvirkningene gjennom hele driftslevetiden. Dette skal bidra til å fremme og stimulere markedet for renere og mer energieffektive kjøretøy til veitransport og forbedre transportsektorens bidrag til EUs miljø-, klima- og energipolitikk.

Direktivet gjelder for kontrakter om kjøp av kjøretøy til veitransport som foretas av oppdrags-

givere som er forpliktet til å følge reglene om anskaffelser fastsatt i direktiv 2004/18/EF om inngåelse av vare-, tjeneste- og bygg- og anleggskontrakter (klassisk direktiv) og direktiv 2004/17/EF om inngåelse av kontrakter for vann- og energiforsyning, transport, og posttjenester (forsyningsdirektivet).

Det betyr at alle oppdragsgivere etter nevnte direktiv må legge reglene i direktiv 2009/33/EF til grunn ved anskaffelser av kjøretøy til veitransport. Pliktsubjektene vil altså være de samme som etter anskaffelsesregelverket og noen nærmere drøfting av kretsen av berørte gjøres derfor ikke her. Det vil være definisjonen av oppdragsgiver i nevnte regelverk som til enhver tid må legges til grunn.

Videre gjelder direktivet for kontrakter om kjøp av kjøretøy til veitransport som foretas av operatører som skal oppfylle plikt til å yte offentlig tjeneste som definert i forordning (EF) nr. 1370/2007 om offentlig persontransport med jernbane og på vei, (kollektivtransportforordningen).

Med kjøretøy til veitransport menes personbil, varebiler, minibusser, lastebiler og busser. Dette omfatter kjøretøy med den tekniske betegnelsen M₁, M₂ og M₃ (personbiler og busser) og N₁, N₂ og N₃ (varebiler og lastebiler).

Direktivet kommer til anvendelse når verdien på kontrakten overstiger en bestemt terskelverdi. Terskelverdien fastsettes av nasjonale myndigheter, men for operatører som utfører offentlig persontransport, (jf. art. 3 bokstav b), kan den ikke settes høyere enn terskelverdiene fastsatt i direktivene 2004/17/EF og 2004/18/EF.

2.3 Høringen

Høringsbrev og høringsnotat med forslag til lovendringer ble sendt på alminnelig høring 3. juli 2015 til samtlige departementer, alle landets kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn, relevante direktorater og interesseorganisasjoner. I alt 520 høringsinstanser. Høringsfristen var 1. oktober 2015. Ingen høringsinstanser hadde merknader til lovendringene.

Forslag til forskrift med energi- og miljøkrav til kjøretøy ble sendt på alminnelig høring samtidig med forslag til lovendringer.

3 Gjeldende rett

3.1 Anskaffelsesloven

Dagens lov om offentlige anskaffelser av 16. juli 1999 nr. 69 (anskaffelsesloven) har en bestem-

melse i § 16 første ledd hvor Kongen kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av loven. Overfor andre oppdragsgivere enn statlige, kommunale og fylkeskommunale myndigheter og offentligrettslige organer kan det likevel bare gis pålegg som er nødvendig for å oppfylle Norges forpliktelse overfor fremmede stater eller internasjonale organisasjoner om offentlige anskaffelser.

Regjeringen fremmet 22. januar 2016 forslag om en ny lov om offentlige anskaffelser, se Prop. 51 L (2015–2016). Det fremgår også av dette lovforslaget § 16 første ledd at loven kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av loven, men uten tilsvarende begrensning som i dagens lov.

Departementet mener at verken dagens eller lovforslagets § 16 første ledd kan benyttes som hjemmelsgrunnlag for en forskrift som skal stille eksplisitte energi- og miljøkrav til kjøretøy.

Lovforslaget § 5 første ledd inneholder i tillegg følgende lovbestemmelse som gir hjemmel til å gi forskrift om miljøkrav:

«Statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter og offentligrettslige organer skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant. Disse oppdragsgiverne skal også ha egnede rutiner for å fremme respekt for menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er en risiko for brudd på slike rettigheter. Departementet kan gi forskrift om det nærmere innholdet av bestemmelsen.»

Det fremgår av spesialmotivene til denne bestemmelsen at hjemmelen blant annet vil bli benyttet til å gjennomføre rettsakter som har sitt utspring i EØS-avtalen, WTO-avtalen om offentlige innkjøp eller andre internasjonale avtaler som Norge er forpliktet av. Ettersom lovforslagets § 5 første ledd er begrenset til statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter og offentligrettslige organer, gir den imidlertid ikke tilstrekkelig hjemmel til å implementere direktiv 2009/33/EF. Dette direktivet gjelder for alle oppdragsgivere som er omfattet av anskaffelsesforskriften og forsyningsforskriften, inkludert offentlige foretak og private foretak som utøver forsyningsaktiviteter på grunnlag av en enerett eller særrett.

3.2 Yrkestransportloven

Yrkestransportloven har i dag en generell bestemmelse i § 11 om at myndighetene kan sette vilkår til det enkelte løyve.

I tillegg inneholder yrkestransportloven § 35 en bestemmelse som gir departementet adgang til å gi nærmere forskrifter om hver enkelt løyveordning og utfyllende forskrifter til gjennomføring av loven. Departementet mener at ingen av disse bestemmelsene kan benyttes som lovhjemmel for en ny forskrift som gir plikt til å stille bestemte miljøkrav ved kjøp av kjøretøy. Den enkelte bestiller av offentlig persontransport kan i sine kontrakter med transportører som utfører transporten, stille krav til kjøretøyenes beskaffenhet, herunder bestemte energi- og miljøkrav, ved anskaffelsen, men det foreligger ingen lovpålagte krav til å stille miljøkrav til de kjøretøyene som brukes i offentlig persontransport. Departementet mener at det er behov for en konkret bestemmelse som hjemler en forskrift som fastsetter bestemte energi- og miljøkrav ved kjøp av kjøretøy i forbindelse med offentlig persontransport.

4 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet foreslo departementet nytt ledd i § 16 i lov om offentlige anskaffelser med følgende formulering:

«Departementet kan gi forskrift om at oppdragsgiver skal stille nærmere bestemte energi- og miljøkrav som har sitt utspring i EØS-avtalen, WTO-avtalen om offentlige innkjøp eller andre internasjonale avtaler som Norge er forpliktet av.»

I høringsnotatet foreslo departementet også en ny § 11a i yrkestransportloven med følgende ordlyd:

«Departementet kan i forskrift fastsette at den som har løyve for persontransport etter lova her, eller løyvefritak, og som får godtgjersle eller enerett for å utføre offentlig tjeneste, skal stille nærmere fastsette energi- og miljøkrav ved kjøp av kjøretøy. Kravet gjelder for kjøretøy som vert nytta ved levering av den offentlege tenesta.»

Forslag til ny lovbestemmelse ble fremmet for å kunne fastsette i forskrift at det skal stilles bestemte miljøkrav til de kjøretøy som utfører offentlig persontransport, jf. virkeområdet for direktivet. I praksis vil transportører som er tildelt kontrakt i henhold til forordning (EF) nr. 1370/2007 (kollektivtransportforordningen), jf. forskrift

av 17. desember 2010 nr. 1673 om gjennomføring i norsk rett av EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 4a (forordning (EF) nr. 1370/2007) om offentlig persontransport med jernbane og på vei og om oppheving av rådsforordning (EØF) nr. 1191/69 og nr. 1107/70, falle inn under bestemmelsen. Dette betyr at operatører som har løyve etter yrkestransportloven §§ 4 (turbussløyve), 6 (ruteløyve) eller 9 (drosjeløyve mv.) vil kunne falle inn under bestemmelsen dersom de har kontrakt om å utføre offentlig tjeneste som kompenseres med tilskudd eller enerett.

5 Høringsinstansenes merknader og departementets vurderinger

Det var ingen høringsinstanser som hadde synspunkter på forslag til lovendringer.

Forslag til lov om offentlige anskaffelser som ble fremmet 22. januar 2016 inneholder ingen bestemmelse som gir tilstrekkelig hjemmel til å implementere direktiv 2009/33/EF Om fremme av rene og energieffektive veigående motorvogner. Departementet mener det er behov for en bestemmelse som gir hjemmel til å vedta både dette direktivet og andre energi- og miljøkrav som har sitt utspring i EØS-avtalen, WTO-avtalen om offentlige innkjøp eller andre internasjonale avtaler som Norge er forpliktet av.

Det må i tillegg til hjemmel i anskaffelsesregelverket også fastsettes en egen hjemmel i yrkestransportloven for å gi den som har løyve til persontransport en plikt til å sette nærmere bestemte miljøkrav ved kjøp av kjøretøy som skal brukes i offentlig persontransport.

Ved innføring av en slik lovhjemmel vil departementet i forskrift kunne fastsette miljøkrav til kjøp av kjøretøy og dermed oppfylle kravene i direktiv 2009/33/EF. Departementet står fast ved å ta inn en ny § 11a i yrkestransportloven som gir hjemmel for å fastsette forskrift om miljøkrav som gjennomfører direktivet i norsk rett.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

De økonomiske og administrative konsekvenser av forslag til lovendringer vil i seg selv ikke medføre økt administrasjon eller økte økonomiske konsekvenser for de som omfattes av endringene.

7 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

Til lov om offentlige anskaffelser § 16 annet ledd

Bestemmelsen gir hjemmel for å pålegge oppdragsgiver å stille nærmere bestemte energi- og miljøkrav ved offentlige anskaffelser som er omfattet av loven. Hjemmelen avgrenses til krav som har sitt utspring i EØS-avtalen, WTO-avtalen om offentlige innkjøp eller andre internasjonale avtaler som Norge er forpliktet av, men er ikke til hinder for at Norge ved implementeringen går lengre enn den aktuelle rettsaktens minimumskrav.

Til yrkestransportloven § 11 a

Bestemmelsen gir hjemmel til å pålegge transportører med løyve for persontransport etter yrkes-

transportloven, eller med løyvefritak etter samme lov, som har kontrakt om offentlig tjenesteplikt etter reglene i kollektivtransportforordningen, til å sette nærmere bestemte miljøkrav ved kjøp av kjøretøy. Miljøkravene vil kun gjelde for kjøretøy som benyttes ved levering av den offentlige tjenesten.

Samferdselsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i yrkestransportloven og lov om offentlige anskaffelser (forskrift om miljøkrav).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i yrkestransportloven og lov om offentlige anskaffelser (forskrift om miljøkrav) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i yrkestransportloven og lov om offentlige anskaffelser (forskrift om miljøkrav)

I

I lov av 16. juli 1999 nr. 69 om offentlige anskaffelser gjøres følgende endring.

§ 16 annet ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om at oppdragsgiver skal stille nærmere bestemte energi- og miljøkrav som har sitt utspring i EØS-avtalen, WTO-avtalen om offentlige innkjøp eller andre internasjonale avtaler som Norge er forpliktet av.

II

I lov av 21. juli 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportloven) gjøres følgende endring:

§ 11a i lov skal lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette at den som har løyve for persontransport etter lova her, eller løyvefritak, og som får godtgjersle eller einerett for å utføre offentlig teneste, skal stille nærmere fastsette energi- og miljøkrav ved kjøp av kjøretøy. Kravet gjeld for kjøretøy som vert nytta ved levering av den offentlege tenesta.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
